

JAARVERSLAG 2008

Heimans en Thijssse

Stichting

Inleiding (P.R.)

2008 stond vooral voor veel discussies en inspanningen rondom het digitaal toegankelijk maken van onze catalogus. Dat het uiteindelijk zo ver gekomen is dat de catalogus beschikbaar en bruikbaar te raadplegen is op internet, is te danken aan zeer veel werk dat door betrokkenen, binnen en buiten het DB, dit jaar verricht is.

Veel discussies, binnen het DB, maar ook met vertegenwoordigers van de commissies en met externe deskundigen zijn en zullen nog worden gevoerd bij het opstellen van een Strategisch Plan om te komen tot een robuuste Stichting die zijn kerntaak, het beheren en inventariseren van de cultuurhistorie der natuurhistorie in Nederland, tot in lengte van jaren op adequate wijze zal kunnen uitvoeren. Daartoe zijn een aantal deeldoelstellingen geformuleerd die in 2009 nadere uitwerking zullen krijgen.

Per 1 november 2008 zegde de Hortus de huur op van de ruimte waar onze bibliothecaris gehuisvest is, hij trok noodgedwongen in bij het archief in de kelder en is van daglicht vrijwel ontstoken. Aan de huisvestingsproblemen van het archief wordt in niet geringe mate tegemoetgekomen door het plaatsen van rolstellingen in onze kelder, die dankzij een subsidie van het Prins Bernard Cultuurfonds verkregen zijn.. Bovendien zijn er contacten gelegd met de Artis-bibliotheek die tot verdergaande samenwerking met ruimtewinst zouden kunnen leiden. De vrijdagse openstelling van de bibliotheek die in april van start ging blijkt een succes en voorziet in een behoefte. De Verkade-stichting zag zich genoodzaakt een jaarlijkse subsidie te staken.

Er worden de Stichting, behalve boeken en archieven, ook heel eervol eerste exemplaren aangeboden. Op 15 januari het album "WAT ER is als er WATER is". Dit gedenkboek bij het 40 jarig jubileum van de Werkgroep Ecologische Waterbeoordeling werd ons aangeboden door het bestuur van de WEW, mede namens de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer.

Op 18 januari het boek "De Natuur als Bondgenoot, de wereld van Heimans en Thijssse in historisch perspectief" van de hand van Marga Coesèl, Joop Schaminée en Lodewijk van Duren. Aangeboden door de uitgever, de KNNV-uitgeverij, tijdens een geanimeerde presentatie in de Oranjerie.

Op 4 juni werd de dubbel-CD van Margriet Verbeek en Eddy van der Maarel, getiteld 'In de Natuur, Naar de Natuur, Muziek in het voetspoor van Heimans en Thijssse' door de vertolkers aan het DB overhandigd. De ene CD gaat over de natuur en de seizoenen, de andere over de levende natuur. In totaal 90 stukjes voor gitaar, octaafgitaar en klavier.

De tweejaarlijkse prijsuitreiking vond plaats in Hoofddorp, op 20 september. Er werd dankbaar gebruik gemaakt van de drie bijelkaar gelegen locaties: Heemtuin "De Heimanshof", het N.M.E. centrum van de gemeente Haarlemmermeer en restaurant "De Wissel". Laureaten waren Jan Wartena en Ton Engelman. Een uitgebreid verslag van deze dag is te vinden in Nieuwsbrief 35 van november 2008.

Tegen het einde van 2008 werd ons bericht dat het Heimans-diorama een opknapbeurt behoeft. Er wordt in 2009 bekeken wat er aan te doen- en van te maken is.

Collecties (J. de S.)

Voor het toegankelijk maken van de collecties zijn in 2008 twee belangrijke winstpunten geboekt. Het ene bestaat uit kastruimte, het andere uit digitalisering. Dank zij een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds kon 350 strekkende meter legbordstelling worden aangekocht en in de kelderruimte gemonteerd. De kastruimte is daardoor toegenomen met ruim 200 strekkende meter. De boeken staan nu prachtig opgesteld in de galerijbibliotheek en in de Spaarnbergkast van het Hugo de Vries Centrum. Voor de tijdschriften, de organisatiearchieven en de persoonsarchieven is ruimte op de legbordstelling.

De andere toegankelijkheidsverbetering, door plaatsen van de catalogus op de website, is ook tot stand kunnen komen door een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds die al een paar jaar eerder werd toegekend. Digitalisering van het boekenbestand bleek tot in dit jaar nog dit jaar heel veel aanpassing en verbetering te vergen voordat het voor ieder toegankelijk op de website kon worden geplaatst. Dank zij de inzet van een groep betrokken vrijwilligers is dit gelukt. Uit een digitale boekentelling blijkt dat ons bezit in een paar jaar is gegroeid van 3500 naar 4800.

De bibliotheekzaal is nu elke vrijdag beschikbaar voor de medewerkers van onze Stichting en voor bezoekers. René en het team vrijwilligers werken aan de invoer van nieuwe schenkingen, zowel boeken als archieven en beeldmateriaal. Bezoekers raadplegen het door hun gezochte materiaal uit de collectie.

Op initiatief van Marga Coesèl is nieuw overleg gestart met de Artis bibliotheek en de Universiteitsbibliotheek over behoud en toegankelijkheid van bijzondere collecties. Nagegaan wordt of een deel van onze archieven van personen beter toegankelijk gemaakt kunnen worden door plaatsing in de Artis bibliotheek. De sterke verwantschap tussen de collecties en de doelstellingen van onze drie organisaties nodigt uit tot meer samenwerking. De paar minuten loopafstand maakt dit extra aantrekkelijk.

Dit jaar zijn boeken en tijdschriften geschonken door:

Marianne Ribbeling
Hilbrand de Bruijn
Toine Cleef
Eddy van der Maarel
Jan van der Straaten
Henk Moller Pillot
Anna's Hoeve

Archieven zijn ontvangen van:

H.P. Gorter
Peter Nijhoff
Hermine Ingen Housz-Menalda (Stichting Red ons Rivierenland).

Materiaal uit de collecties is gebruikt door:

Natuurmonumenten, voorwerpen en boeken van Jac. P. Thijssse en wandplaten voor een tentoonstelling in het bezoekerscentrum Nieuwkoopse Plassen; Frank Saris, materiaal van Jac. P. Thijssse, voor zijn dissertatie.

Samenstelling van de Commissie voor de Collecties: Frans Beekman (tot oktober), Nettie Grabandt, Jacques de Smidt, Aldo Voûte.

Medewerker belast met het dagelijks beheer van de collecties: René van Hees

Vrijwilligers bij de Heimans en Thijssse Stichting: Titia Bodon, Casper Kraima. Ed Brinkkemper, Maaïke Vervoort.

Activiteiten en Prijzen (P.S.)

Inleiding

Nog steeds zijn de pogingen om nieuwe commissieleden aan te trekken niet gelukt. Er zijn nog steeds zes leden: Maarten Smies, Lydia Haafkens, Joop Schaminee, Piet Schroevers, Marga Coesel en Jan-Willem Sneep. Lydia was tot 10 december secretaris. Zij wil lid blijven, maar zonder de verplichtingen van het secretariaat. Zij heeft afgelopen jaren bergen verzet en verdient onze dank. Het vinden van een nieuwe secretaris is nu urgent geworden. Voorlopig vervangen de commissieleden bij toerbeurt.

Er zijn in het afgelopen jaar drie meer formele besprekingen geweest, in januari, oktober en december. In de tussentijd vonden informele besprekingen plaats in het kader van de voorbereiding van de dag der twee bronzen spreuwen.

Boekuitgave

Een speciale vermelding verdient de presentatie op 18 januari van een boek, waaraan twee van onze commissieleden lang gewerkt hebben: Joop Schaminée en Marga Coesèl. Samen met Lodewijk van Duuren beschrijven zij de ontwikkeling van natuurbeschermingsactiviteiten sinds Heimans en Thijssse, met ook aandacht voor onderzoek en educatie ten dienste hiervan. De bronnen voor deze studie vonden zij voor een belangrijk deel in de kelders van de Stichting, maar ook omgekeerd: dit boek kan lezers de weg naar die kelders wijzen. Een eye-opener dus, en een boek om trots op te zijn!

De uitreiking van de Heimans-en-Thijssseprijs

Dit keer waren er twee gegadigden: Jan Wartena en Ton Engelman, twee opmerkelijke personen in de educatieve wereld, die jonge kinderen op een originele manier met de natuur in aanraking hebben gebracht. Het is een geslaagde en goed bezochte dag geworden. Voor de voorbereiding hiervan moesten natuurlijk bergen werk worden verzet. Het is vooral Maarten die een groot aandeel heeft geleverd. Tussentijds werd enkele malen de balans opgemaakt, waarna in besloten kring de weg voor vervolg werd aangegeven. Er was veel lof van bezoekerszijde voor de opzet van de dag.

De Heimans-en-Thijssedag in 2009

Na veel discussie is dit het plan geworden, zoals dit bij de commissie leeft: De dag zal een dubbele functie krijgen: 's morgens zijn er lezingen, 's middags worden de bronnen bezocht van datgene wat in de morgen besproken is; een reisje dus naar de archieven. Het thema van de dag is: het denken over de natuur sinds Heimans en Thijssse. De drie sprekers belichten elk een aspect: natuurbescherming, natuureducatie en het denken over natuur als een sociaal-culturele stroming. Plaats: in ieder geval in de Amsterdamse Plantage, het liefst in "De Volharding", het voormalig zoologisch lab. Naar sprekers wordt nog gezocht.

Het werk in 2009

Uiteraard zal de voorbereiding van een themadag zoals hiervoor beschreven veel voeten in aarde hebben. Zoals ieder jaar vormt dit het omvangrijkste deel van onze taak. Daarnaast zal het voornamelijk gaan om discussie en standpuntbepaling van belangrijk geachte thema's. Ook daar moeten beslissingen over genomen worden, zo nodig activiteiten verricht. Ten slotte is er natuurlijk nog de zoektocht naar potentiële commissieleden. Er valt, ook in 2009, weer veel te doen.

Informatie en Communicatie (E. v.d. M)

Nieuwsbrief

Dit jaar verschenen de nummers 34 en 35 van de Nieuwsbrief. Door een samenloop van omstandigheden kwam nummer 35 niet op tijd klaar. Beide nummers hadden weer een omvang van 4 pp. Vaste rubrieken waren wederom het Ten Geleide, dat nu meestal een andere naam heeft en een wisselende schrijver, en de 'Wie was' serie – mini-monografieën over belangrijke natuurhistorici en natuurbeschermers, geschreven door Marga Coesèl. Ook dit jaar werd weer aandacht besteed aan bijzondere aanwinsten in bibliotheek en archief. Ook werd de door de Stichting gesponsorde dubbel-CD 'Muziek in het voetspoor van Heimans en Thijssse' aangekondigd en toegelicht. Margriet Verbeek (gitaar) en Eddy van der Maarel (klavier) spelen op de natuur geïnspireerde stukken van de Renaissance tot onze tijd, waaronder vele van Margriet's eigen composities.

Inhoud van Nieuwsbrief 34:

Maarten Smies – Heimans en Thijssse Prijs 2008

Aldo Voûte – Nieuwe schenkingen De koffer van Jan Joost: een vervolg

Jacques de Smidt en Aldo Voûte – De Flora van Oudemans bij de platenatlas

Eddy van der Maarel & Margriet Verbeek – In de natuur, Naar de natuur: Muziek in het voetspoor van

Heimans en Thijssse

Marga Coesèl – Wie Was.....? nr. 14 Coenraad Kerbert

Eddy van der Maarel – Nieuwe boeken – Guust de Vries. 2008. Nederlandse veldflora's oorsprong en ontwikkeling.

Inhoud van Nieuwsbrief 35:

Jacques de Smidt – Catalogus van onze Bibliotheek gedigitaliseerd

Anon. – Open dag in het Hugo de Vries Centrum 14 februari 2009

Eddy van der Maarel – Heimans en Thijssse Dag te Hoofddorp, 20 september 2008. Uitreiking van de Heimans en Thijssse Prijs aan Jan Wartena en Ton Engelman

Marga Coesèl – Wie Was.....? nr. 15 Jan Wilcke

Anon. – In de natuur, Naar de Natuur. Muziek in het voetspoor van Heimans en Thijssse

Website

In overleg met webmaster Herbert Kuyvenhoven wordt het volgende gerapporteerd. De woorden in het Jaarverslag 2006 zijn nog steeds van kracht: De website van de Stichting, hoewel geen uitgave in de strikte zin van het woord, is een veel geraadpleegde informatiebron geworden. De webmaster zorgt voor een constante stroom nieuwtjes; in 2008 werden 42 actuele berichten geplaatst die in principe relevant zijn voor donateurs en belangstellenden. Ook zijn de Nieuwsbrief en de Jaarverslagen (gratis) toegankelijk. Enkeligen hebben zich via het internetformulier aangemeld voor de Heimans en Thijssse Dag in september. Het aantal bezoeken aan de website neemt nog steeds verder toe; waren er van 1 april 2006 tot 31 december 2007 ruim 14000 bezoeken, alleen al in het afgelopen jaar kwamen er ruim 17400 bij. Velen komen binnen via Google. Als men "Heimans en Thijssse" intypt komt men direct bij de website terecht.

Nieuwsmail

In 2007 is begonnen met de Heimans en Thijssse Nieuwsmail. Dit is een digitale Nieuwsbrief met korte informaties over actuele onderwerpen, opgezet en uitgevoerd door webmaster Herbert Kuyvenhoven in samenwerking met de redacteur van de Nieuwsbrief. In deze Nieuwsmails kan men op vele plaatsen direct naar de website voor nadere informatie via de uitnodiging 'Lees verder...', die daardoor in de toekomst door nog veel meer bezoekers zal worden bezocht. In 2008 zijn 6 elektronische Nieuwsmails verschenen met actuele berichten en aankondigingen. Men kan zich nu ook via de website aanmelden voor deze Nieuwsmail. Ca. 10 mensen hebben dit al gedaan.

Voor een optimaal functioneren van de Nieuwsmail voor de donateurs is het noodzakelijk dat we over e-mail adressen van de donateurs beschikken. Allereerst is in 2007 een nieuw donateursbestand opgebouwd met behulp van het programma FileMaker Pro, dat operationeel is gemaakt door Eugene Kriz, IT deskundige van het IVN. Intussen zijn in dit systeem nu ongeveer 200 e-mail adressen van donateurs opgenomen. Deze zijn doorgegeven aan het Nieuwsmailstelsel zodat deze adressen alle met de Nieuwsmail kunnen worden bereikt. Het aantal donateurs met e-mail adres moet veel groter dan 200 zijn en dus moet ook in 2009 weer moeite worden gedaan adressen te vinden.

Nieuwe donateurs

In het kader van "Informatie en Communicatie" is ook aandacht besteed aan het werven van nieuwe donateurs. Daartoe was enkele jaren geleden al een FileMakerPro systeem opgebouwd met gegevens over natuurhistorici, biologen en geowetenschappers die potentieel belangstelling kunnen

hebben voor de Stichting. Dit systeem wordt thans verder uitgebouwd en bevat nu ruim 500 namen. Dit zijn uitsluitend mensen waarvan het e-mail adres bekend is en die dus op deze wijze kunnen worden benaderd.

De digitale catalogus

In aansluiting op hetgeen in het verslag van de Commissie voor de Collecties over de totstandkoming van deze catalogus wordt hier kort samengevat wat door de werkers van "Informatie en Communicatie" is bijgedragen aan het project DIGIBIEB, onder verwijzing naar het artikel van Jacques de Smidt in Nieuwsbrief 35.

Nadat grotendeels in 2007 met subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds (1) door de fa. Combiwerk het bestaande FileMaker bestand alsmede het systeem van formulieren met handgeschreven informatie over de toen aanwezige publicaties was overgebracht op een computer systeem dat zoekmogelijkheden via Internet mogelijk maakt, en (2) door de fa. Mindbus een programma met zoekfuncties was ontwikkeld, bleek dat in de feitelijke opslag van de gegevens zeer vele fouten waren gesloten en voorts dat het ontwikkelde zoekprogramma beperkt was en alleen functioneerde op de website van de fa. Mindbus.

Vervolgens is in het voorjaar een programma ontwikkeld dat het mogelijk maakt het nieuwe databestand via onze eigen website te kunnen raadplegen, corrigeren en aanvullen. Zo gauw dit mogelijk was zijn vervolgens de meeste fouten in de ingevoerde gegevens gecorrigeerd en ontbrekende gegevens aangevuld, terwijl ondertussen de toegankelijkheid en de zoekfuncties werden uitgebreid en een handleiding voor het toevoegen en redigeren van gegevens over nieuwe publicaties werd geschreven.

Daarna is het verder corrigeren, aanvullen en uitbreiden van DIGIBIEB voortgezet door de Commissie voor de Collecties.

Ten slotte is begonnen met de aanleg van een verzameling pdf-documenten van publicaties op ons gebied, grotendeels rapporten en essays die niet in gedrukte vorm in de bibliotheek aanwezig zijn. Bij elk document wordt de website genoteerd waar het document is gepresenteerd. Thans zijn al bijna 100 "digitale publicaties" verzameld. Van deze pdf-documenten zal door de CvC een print worden gemaakt en een post in de digitale catalogus worden samengesteld.

Nadat in de herfst de digitale catalogus online is gegaan wordt al meteen gebruik gemaakt van de catalogus, vooral door bezoekers die specifiek op zoek zijn naar bepaalde auteurs, titels en trefwoorden. Dit zonder dat we er publiciteit aan hebben gegeven. De Catalogus voorziet dus duidelijk in een behoefte!